

Allocation of Conjugations in the Klarjeti Dialect in Maradidi

Mamia Paghava

Faculty of Philology, Sh. Rustaveli Batumi University, Batumi, Georgia

(Presented by Academy Member A. Arabuli)

ABSTRACT. The village of Maradidi (Khelvachauri Municipality, Ajara Autonomous Republic) historically is a part of Klarjeti and the Maradidi speech is a part of the Klarjeti dialect. The study considers one featcare which is typical for the Maradidi-Klarjeti dialect: declination of the subject and the object with intransitive and transitive verbs of different series. The author denies the popular idea in the Georgian linguistics that this of the Maradidi dialect (Klarjeti dialect in general) is the result of the Kolchi language influence. The author claims that the linguistic fact described in the article is the result of inner development of the speech rather than the other language interference. © 2018 Bull. Georg. Natl. Acad. Sci.

Key words: Maradidi-Klarjeti dialect, dialect

Maradidi is a Klarjeti village located in the Chorokhi valley and is divided by the Turkey-Georgia border between the countries: the Lower Maradidi is on the Georgian territory (Ajara A.R. Khelvachauri municipality) and Upper Maradidi is a part of the Turkish territory (Artvin, Borckhi). Due to the fact that the village is located within administrative borders of the Ajara Autonomous Republic, Maradidi dialect was considered to be a part of the Lower Ajara speech in the Georgian linguistic Studies. It became obvious that it was not factual as soon as the first examples of the Maradidi dialect were studied (1954). Its linguistic nature differed from Lower Ajara, Upper Ajara and Kobuleti dialects. The difference was obvious but due to the stereotypes it was still considered to be part of the Ajarian dialect. The main reason of it

was the fact that Georgian linguists (and scientists) had no clear information of the speech beyond the border in the Historic Georgian territories, in other words, what the dialects of Shavsheti, Klarjeti, Tao. Thanks to the diaries of N. Marr [1] Georgian linguists found out that in Turkish Georgia local Georgians (Gurji) spoke Imerkhebian dialect. N. Marr called it this way while traveling in Shavsheti and Klarjeti in the beginning of the previous century in 1904. It has to be mentioned that N. Marr did not specifically study the Georgian language of Shavsheti and Klarjeti. While searching for Khanzta and Shatberdi at the same time he observed livelihood and dialect of locals, folklore, recording examples of folklore and speech. Afterwards, the border between the Soviet Union and Turkey was closed and inaccessible for a long

time. Georgian scientists had no possibility to travel to the Turkish side of the Chorokhi Valley and study the dialects of the locals. The topic became the historical mission for new generation. After reinstating independence of Georgia, expeditions to the historic Georgian provinces located in the Republic of Turkey became possible, as well as collecting data on dialects, ethnology, folklore and archeology. The very first expeditions showed that Georgians living in Turkey were not speaking the same way, and that the Imerkhan dialect does not correspond to the reality of the situation, even more the Imerkhan dialect does not even exist. Imerkheviis part of Shavsheti, Imerkhevi dialect is a part of Shavsheti dialect. Georgian spoken in the Chorokhi River area can be divided as follows: Shavsheti (Imerkhuli and Machakhluri), Klarjeti and Tao. Together with the Ajarian, they create Southern branch of Georgian dialects, which refers to Southern speech). They are characterized by the similar phonetic and grammatic changes, a lot of similarities are also observed in the vocabularies [2]. There is also alternative way of dividing Southern dialects [3]. The study proves that Georgian of Lower Maradidi represents the best preserved example of Klarjeti dialect together with Kirnati and Mirveti speech: firstly, it is free from the influence of foreign language, even, Turkish. Secondly, Mirveti, Lower Maradidi and Kirnati are located alongside the border, they were hard to access. It was impossible to enter the villages without special permission. It was the main reason for preserving Maradidi-Klarjeti dialect without influence of Ajarian or other Georgian dialects.

We agree that Maradidi speech together with Kirnati and Mirveti speeches is a part of the Klarjeti dialect. Thus we call it the Maradidi-Klarjeti dialect. One of the most striking features of the Maradidi-Klarjeti dialects is division of the declination of the subject and the object. The same characteristic is also observed, with less frequency though, in all Klarjeti, and is sometimes observed in other Southern dialects [4:570; 5:278; 6:156].

I. In the Maradidi dialect, the subject is in Ergative case when combined with the predicate represented by one-person verb in the second series: **გამოვდა მეგემ თევზმა** [8: 316]; **ღამეში მივდა მამალმა** [8: 321]; **ცხენმა არ გამოვდა** [8: 319]...

In fewer cases the subject is in Nominative when combined with the one-person verb in the second series: **ჩამუარდა ჩვენთან ქათმი ბაყვი** [8: 319]... But the dialect as usual requires using the Ergative case. In some sentences one finds Nominative and Ergative combinations: **კარმა მიემრა და დარჩა დათვი** [8: 319]...

The subject is in Ergative case, when combined with the predicate represented by one-person verb in the first series: **კაცმა წეჟქვევა** [8: 330]; **ბაღანამ გაღვიძებაზე ტირის** [8: 331]; **ტყეში მივა იმან...**

II. The subject is in Ergative case when combined with the predicate presented as two-person verb in second series: **ერთმა ქალმა დაგვხვდა; მამაშენმა დღეს შიშა აპოფს** [8: 319; 326]...

III. The subject is in Ergative case when combined with the predicate represented by transitive verb in the first series: **ხაშარმა ვერ დეიკავებდა ლობიო** [8: 332]; **კაცმა მისი არ აკეთებს** [8: 331]; **ქაზიმამაცკრიფავს ვაშლი** [8: 331]...

Similar examples are found in the village of Khintskana speech, which is neighboring Maradidi (Kheba district): **რუსმა გზავნიდა აგენტებს...** The Khintskana informant puts object in dative instead of nominative when used with the verb in the first series, the same way as in the Maradidi dialect. The subject is presented in the stem when used with the predicate presented as the verb in the third series: **საღდათებ უთქმიან...**

We saw also observe that in Maradidi-Klarjeti dialect vowel-based stem in the Ergative case is marked with **-მა** and not with **-მი**: **თავრობამა არ მიცემდა; ბაბამა ჩიმიყვანდა ჭოროხი პირზე...** in few cases we find **-მი**: **ჯემალამ წორე იძახს**

განა? [8: 329]; მიმინომ წეყვანს, თუ! [8: 329]... However, in most cases, we find forms with **-მა** suffix.

It has to be indicated that it is more common in the Lower Maradidi than in the Upper Maradidi, but we can still find such cases.

The case of an object is another peculiar feature in the Maradidi-Klarjeti dialect, in particular, when the subject is in Ergative case in combination with the verb of the first series, and the direct object is in Nominative case: იმისთინ დედწყებენ კაკანობა [8: 323]; ძალღები ერთი ნალიქვეშ დავაბავ [8: 325]...

In rare situations the direct object combined with the verbs in the first series can be used in Dative case: ბაღნებმა რას ამბობენ?

In some cases the object is in the form of stem: ბათუმ მეივამ მიცემს ყვავილ... [8: 316]. In Upper Maradidi we have: „ჩემი ბიბია თვალი უუხვიეს“. In this case, both, the direct object (თვალი) and indirect object – ბიბია (ია) are in the Nominative case, which is against all the norms.

We find some cases when in the same sentence one direct object is in Nominative and the other in Dative case: ქათამი დუუკლავენ, ფარას დუუდებენ...

To summarize in the Maradidi-Klarjeti dialect and especially in Lower Maradidi speech:

A. Subject is in Ergative case when used with the one-person verb in second series.

B. The subject is in Ergative case when used with two-person intransitive verb in the second series.

C. The subject is in Ergative case when used with the transitive verb in the first series.

D. Direct object is in Nominative case when used with the verb in the first series.

It is believed to be the influence of the Kolchi language [7:201; 8:16–17; 6:156–157; 9:80; 3:218–219]. At first it seems very logical, because in the Western and Southern dialects (and not only) we find syntactical structures, which are very typical to the Kolchi dialect, namely: (A)when intransitive

verb in the second series takes the noun in Ergative or accusative cases [6:156], which is the influence of the Megrelian dialect; (B) When the noun is in Ergative case when combined with the verb of the first series, transitive or intransitive explained by the influence of Chanuri dialect [7:201; 6:156–157]; (C) Instead of being in Dative case, direct object is in Nominative when used with the verb in the first series, which is the influence of the Kolchi dialect.

The area of distribution of the linguistic fact is too large, thus making the influence of Kolchi dialect questionable. In addition to that from the described example, the first one (A) is explained with the influence of the Megrelian dialect, and the second one (B) with the Chanuri dialect. Differing from the Kolchi dialect, Klarjeti and specifically Maradidi-Klarjeti dialect everything has a systematic nature.

Klarjeti dialect and Maradidi speech have specific characteristics when it goes to subject verb agreement in number. We can discuss few situations:

-subject is in the singular, verb is in plural: მეზობელმა მპარვენ; ფარა დემეხარჯენ; აფხანაკი დემეკარქენ... შდრ. ბაღნებმა დაბეჩთენ ვირიდან... რატონ'ნა გომიკვირდენ (მე); სიცოცხლეში დემენატრენ (მე) ბაღნებმა...

-subject is presented as a collective name in which case the verb is in plural: არ დუუჯერეს ხალხმა (მას); ხალხმა ვერ ხედვენ ცხენი...

-when the subject is conditioned by the numeral, both subject and the noun are in plural forms: გავხდით ახლა სამი კაცები; ორი ოხვები ცურვენ...

There are examples when in the similar situations the subject is singular and the verb is in plural: ერთი აფხანაკი კიდენ მომეკრეს...

-when the subject is presented as a numeral, the verb is in plural: ორ-სამმა ჭრიან...

-when the pronoun „ყველა“ is present, the verb is in plural: სირცხვილია თუ, ყველამ ასე უძახიან...

-there are examples, when the plural form of the subject is formed using two suffixes: ამდებან ჰა ყრიან ისნები? (შდრ. ისნები<ისინები). We find these forms only in the Maradidi-Klarjeti dialect.

-in some cases the plural form of the object is shown in the verb: ჩავლაღ გუგუმები მიმქონდენ (მე)...

M. Tsintsadze and M. Paghava discuss the examples: ფეხებზე შემცივდენ; სველში არ გემეველებიან... and conclude: "in these examples –ენ, –ან suffixes cannot be used as მე pronoun, this topic requires further research" [2:57]. Later, researcher N. Tsetskhladze discussed the issue and concluded the following: „ფეხებზე შემცივდენ”

is an example of conceptual agreement and cannot be explained with grammatical rules. „გემეველებიან” (მე) should have been created as analogy with the plural form, because one finds the tendency towards unification of singular and plural forms in Klarjeti" [10:30].

Apparently, this phenomenon finally had its explanation and quite the convincing one, in our opinion, and only the future researches might show further developments.

Acknowledgement. The research has been performed in the framework of project “Maradidi” (#217886; 13.12.2016) funded by Shota Rustaveli National Science foundation.

ლინგვისტიკა

ბრუნვათა განაწილება მარადიდულ კლარჯულში

მ. ფაღავა

შ. რუსთაველის სახ. ბათუმის უნივერსიტეტი, ფილოლოგიის ფაკულტეტი, ბათუმი, საქართველო

(წარმოდგენილია აკადემიის წევრის ა. არაბულის მიერ)

მარადიდი ისტორიული კლარჯეთის ნაწილია, ხოლო მარადიდული მეტყველება – კლარჯული დიალექტის.

სტატიაში საუბარია მარადიდული კლარჯულის თავისებურებებზე, კერძოდ ერთპირიანი ზმნით გადმოცემულ შემასმენელთან ქვემდებარე მოთხრობითში დგას: გამოვდა თევზმა; სუბიექტი მოთხრობითშია ორპირიანი გარდაუვალი ზმნის მეორე სერიის ფორმებთან: ქალმა დაგვხვდა; მოთხრობითშია გარდამავალი ზმნის პირველი სერიის ფორმასთან შეწყობილი ქვემდებარე: კაცმა აკეთეფს... დასახელებული თავისებურება შეინიშნება კლარჯულში (სხვა კილოებშიც), განსაკუთრებით მარადიდულ კლარჯულსა და ქართულ ენათმეცნიერებაში იგი მიჩნეულია კოლხურის გავლენად. ავტორის მტკიცებით, სტატიაში აღწერილი ლინგვისტური ფაქტი ცოცხალი მეტყველების შინაგანი განვითარების შედეგია და არა მონათესავე კოლხური ენის გავლენა. გამოკვლევაში ასევე მსჯელობაა ქვემდებარის შემასმენელთან რიცხვში შეთანხმებისას გამოვლენის თავისებურებებზე მარადიდულ კლარჯულში, ხელშესახებია რამდენიმე შემთხვევა: ქვემდებარე მხოლობითშია, შემასმენელი – მრავლობითში: მეზობელმა მპარვენ; შემასმენელი მრავლობითშია, როცა ქვემდებარე კრებითი სახელია: ხალხმა ხედვენ; როცა ქვემდებარეს მსაზღვრელად რიცხვითი სახელი ახლავს, მაშინ ქვემდებარეც მრავლობითშია და შემასმენელიც: გავხდით

სამი კაცები; რიცხვითი სახელით გადმოცემულ ქვემდებარეს შემასმენელი მრავლობითში შეეწყობა: ორ-სამმა ჭრიან; ნაცვალსახელთან „ყველა“ შეწყობილი შემასმენელი მრავლობითშია: ყველამ უმახიან... მოყვანილი ფაქტები დასტურია იმისა, რომ მარადიდულ კლარჯულში იკვეთება მხოლობითისა და მრავლობითის უნიფიკაციის ტენდენცია.

REFERENCES

1. Marie N. (2012) Travel Diaries to Shavsheti and Klarjeti, Batumi (in Georgian).
2. Tsintsadze M., Paghava M. (1998) Southern Dialects and Georgian Written Language, V-XVIII cc. Batumi.
3. Phutkaradze Sh., (2016) Georgian of Fellow Countryman, second book, Batumi.
4. Paghava M., Tsintsadze M., Baramidze M., Chokharadze M., Shioshvili T., Mamuladze Sh. et al (2016) Klarjeti. Tbilisi.
5. Paghava M., Shioshvili T., Mamuladze Sh., Tsintsadze M., Chokharadze M., Shashikadze Z. et al (2011) Shavsheti. Tbilisi.
6. Nijharadze Sh., (1975) Ajarian Dialect. Batumi.
7. Chikobava Arn. (1936) Grammatical Analyses of Chanuri. Tbilisi.
8. Tsintsadze M., (1954) Characteristics of Kirnati-Maradidi Speech. Works of Batumi Pedagogical Institute students I, Batumi.
9. Surmava N. (1990) About one characteristic of Kirnati-Maradidi speech. *Iberias-Caucasus Linguistics*. **XXIX**. Tbilisi.
10. Tsetskhladze N., (2014) Characteristics of Inverse Verbs in Klarjeti Speech. Batumi Shota Rustaveli State University Centre of Georgian Studies, collection, VIII, Batumi.
11. Tsintsadze M., (1998) Ajarian Texts (recorded by Mary Tsintsadze in 1951). Structural Topics of Georgian Languages, VII, Tbilisi.

Received December, 2017